

The Center for Research Libraries scans to provide digital delivery of its holdings. In some cases problems with the quality of the original document or microfilm reproduction may result in a lower quality scan, but it will be legible. In some cases pages may be damaged or missing. Files include OCR (machine searchable text) when the quality of the scan and the language or format of the text allows.

If preferred, you may request a loan by contacting Center for Research Libraries through your Interlibrary Loan Office.

Rights and usage

Materials digitized by the Center for Research Libraries are intended for the personal educational and research use of students, scholars, and other researchers of the CRL member community. Copyrighted images and texts are not to be reproduced, displayed, distributed, broadcast, or downloaded for other purposes without the expressed, written permission of the copyright owner.

© Center for Research Libraries

Scan Date: October 7, 2008

Identifier: s-m-000015-n6

مجموعہ سنون

۱۱

جمعیت علمیہ عثمانیہ

برنجی پتہ

ماہ رمضان

نومرو ۶

استانبول

یکی جامع جوارہ ند واقع چیچک بازارندہ جمعیت علمیہ عثمانیہ
مطبعہ سندنہ طبع اولنمشدر

۱۲۷۹

(سرکیء عمومیء عثمانینک وقوع کشادی)

سرکیء عثمانینک رمضان شریف ابتداء سندہ کشادی مقرر اولدیغی حالده بعض ایالتلردن منتظر اولان ایشیانک وقتیلہ ورود ایده مامسنه مینی بالضروره ماه مذکورک طقوز بی جمعہ کوننه قدر تا آخر ایلمش واولکون سلامق رسم عالیسی سلطان احدجامع شریفنه اجرا اولندقدن صکره سرکی یه تشریف همایون شاهانه وقوعبولوب بونی متعاقب عامه یه دخی رخصت دخول اعطا قلمشدر . ابنه سنک کمال رونق واطافتی وایشیای معروضه نک نفاست وانتظامی درجهء مأموله دن براق قات زیاده بولمغله حین دخولده ناظرینه حاصل اولان حسن تاثیر بیرون عهدہء تعریف وتعبیردر . بعض قرائن حالیه دن استنباط اولندیغنه نظراً نزد معالیوفد حضرت پادشاهیده دخی زیاده رهین تحسین اوله رق بالدفعهء تشریفه رغبت بیورلدیغی مثللو خزینہء خاصه ده موجود بعض مجوهرات نفیسهء نادره الامثالک دخی جلب ووضعه مساعدہء سنیهء شهر یاریلری ارزان بیورلمشدر .

اشبوکشاد اولنان قطعہ مالک محروسہ شاہانہ محصولاتہ مخصوص اولوب امرزراعت وفلاحتہ متعلق اولوق اوزرہ ممالک اجنبیہ دن کوندریلہ جک الات واد واتک وضعیچون علاوہ اولنان دینکر قطعہ سنک هنوز بناسی ناتمام اولدیغی مثلادروننه وضع اولنه جق اشیانک دخی ارقہ سی النہ مدیغی جهتہلہ بونک کشادی بیرامدن صکرہ یه تعلیق اولمشدر .

الیوم اچیق بولنان قطعہ مذکورہ یدی بیک ارشون عرصہ اوزرینہ انشا اولمش مستطیل الشکل بر بنا اولوب طولاً ایکی طرفندہ دخی برر جناحی وارددر . وسطندہ ینہ شکل مستطیلدہ و بیک ایکوز ارشون اتساعندہ چمن و شکوفہ ایله مزین بر باغچه سی اولوب بونک اورتہ سنده بر مرمر فسقیہ انشا اولمشدر .

سائر طرفلری ستفنک اکثر محلی و باغچه نک کاهلا اوزری جام ایله اورتلشدر و عامہ نک دخول و خروجنه مخصوص جوانب ناشہ سنده اوچ بیوک قیوسی وارددر . و بنانک جانب غربیسندہ ذات معالیسمات حضرت پادشاهی یه مخصوص کوچک بردائره همایون اولوب بونک دخی خارجا و داخلایروجه قیوسی وارددر . دائره مذکورہ نک متا بلندہ یعنی بنانک جانب شرقیسندہ واقع قیونک اوزرنده دخی بریسی شهرزادکان نجابت عنوان افندیلر حضرتانہ و دیگرکی سرکی مأمورلرینہ مخصوص ایکی دائره مختصرہ وارددر .

سرکینک داخلندہ دائرہ امدادارا دیواره مستند اوچ بچق ارشون ارتفاعندہ و یومقدار عرضده جاملی دولابلر و بونلردن بشته الیدن متجاوز جسمات و اشکال مختلفہده کذک جاملی اورتہ

دولابری اولوب اشیای معروضه دن قابل اولنلر جنسیتلری اعتبار یله بانتفریق ایشودن لابلر دروننه وضع و تعلیق اولنمش و خالی قلان بعض دیوار لر یله باغچه نك اطرافنده و محال سائره سنده واقع دیرکلر کونا کون قالیچه لر و کچهلر ایله ستروتریزین قلمنشد ر .

جیوبات و عفاقیر و مایعات و ماشالی محصولات ارضیه و ضاعیه باور شیشه لر دروننه موضو عاً اوج قدمه اوله رق انشا اولنمش اولان باغچه دیواری اطرافنه دیزلمشدر .

سرکی دروننده موضوع اشیای بحثنه کنججه استماع اولندیغنه کوره اوز بیک جنسی متجاوز اولوب فقط بونلرک حقیقی و جهمله جنس و مقدار و فیثاتی و عامل و محصلارینک اسم و شهرتلی و سائر اقتضا ایدن معلومات نافعده یی . مبین برقطعه مفصل دفتری در دست تنظیم اولدیغندن بو بابده معلومات صحیحه و وافیله استحصالی دفترمذکورک اعلانه متوقف اولدیغی درکاردر . اشیای مذکوره دروننده شایان دقت پک چوق شیلر اولوب از جمله حلب و شام و بروسه منسوجات حریره سیدرکه بونلرک اکثریسی مالک شرقیه اثار قدیمه صنایعه سندن اولوب حقیقه نفاسی مسلدر . بری دخی اناطولیده عشاق و کوردوس و روم ایلیده شهر کوپی و دیگر بعض محال معلومه ده چیقان کونا کون قالیچه و کچهلر درکه اگرچه نقشلری ایران و اوروپا کچهلرینه مقیس اوله مز ایسه ده زیاده طیا نقلی ورنکلرینک غایت رونق و ثباتی جهتیه مالک سائره کچهلرینه بالوجوه مر جسد ر . در سعادت و دیگر بعض محللرک صرمه ایشلری دخی غایت نفیس اولوب بودخی مالک اجنبیه نك بو مقواه معمولاتندن دون دکلدر ، اسلمیه

فابریقه سندہ معمول عبا و امشالی یوک منسوجات دخی پک متنوع
 ونفیسدر . اینجولی و صرمہ لی کونا کون زنہ ترلکری دخی در سعادہ
 مخصوص معمولات ظریفہ دندر . ترسانہ عامرہ معمولاتندن
 اولہرق معادن واخشا بدن پک چوق کی الات وادواتی
 وطوبخانہ عامرہ دہ اعمال اولمش ششخانہ طوپلروسائزہ
 شایان تحسین اولوب عادتا اوریا فابریقہ لری معمولاتندن
 فرقلری یوقدر . مکتب بحرہ شہانہ خواجہ لردن
 اولوب بزم جمعیت علیہ عثمانیہ ایکنجی رئیس قائم مقامی
 بولنان رفعتلوسعید افندینک اعمال کردہ سی اولق اوزرہ تیمور
 یولردہ مستعمل لوقوموتیف تعیر اولور عربہ لک رباع جسامتندہ
 برمودلی اربابی عندندہ رہین تحسین اولمشدر . در سعادت
 وسلانینک و دہا سائر بعض محلاک قیومچیلغہ متعلق
 معمولاتی اورویا ایشنہ نسبتہ دون قالور ایسہ دہ ایچلرندہ
 بعض اینجہ وظریف شیلر اولوب باخصوص در سعادتندہ
 ملقونیان اوستہ معرفتیہ اعمال اولمش اغاج شکندہ برچفت
 کومش شمعدانک اورویا ایشندن ہیچ فرقی یوقدر .
 بزده رسم صنعتی ہنوز حال طفولیتندہ ایسہ دہ اکثریسی مکتب
 حرہ شہانہ شاگردانک اعمال کردہ سی بولنان متعدد
 لوحہل شایانہ تحسین اولوب ممالک محروسہ دہ اشبو صنعت
 نفیسہ دہ دخی کسب کمالہ مستعد ذواتک نقصان اولمدیغنی اثباتہ
 کافیدر . فوظوغرافیا صنعتی ایسہ بونک الیوم ممالک
 سائزہ دہ واصل اولدیغی درجہ یہ رسیدہ اولمشدر .

معدن کوری توزندن مرکب اولق اوزرہ بر نوع کور کوریلوب

واضحی اولان ازانور اوغلك افاده سنه كوره اشبو كورك استعمالنده
 اهویت اوله جغندن ومعلوم اولدیغی اوزره شمدی به قدر كرك
 معدنلرده و كرك كور مغازه لرنده ترام ایدن مقدار کلی توز هیچ
 برایشه یرامیوب تلف اولدیغندن بونك اولو جهله استعمالی
 موجب فوائد اوله جغنی در کاردر .

تفنگجی اصنافدن بری دخی بر اینجه ایکنه بی بوینه دل سوب
 ایچندن بر قیل کچور مشدر . شو صنعت عالماك کمال دقت
 ومهارتنه دلالت ایدر ایسه ده بونی بر فائده لو شیده استعمال
 ایدرک میدانه قوبمش اولسه دهها زیاده مقبول اوله جغنی
 در کار ایدی . بر هزار فن دخی بمورطه اوزرینه نعل رسمنده
 بر طاقم کوچک تیمور پارچه لری میخلمشدر . بویله شیلره هنر
 دینلسه بیلنه طن عاجزانه مزه كوره محضا عبثه اشتغاندن .

شمیدلك بو قدر جق تعریفات مجمله ایله اکتفا اولندی
 بمنه تعالی ایلروده شایان دقت اولان دیگر شیلرک تفصیل
 کیفیاتله برابر اشبو سرکی کشادن اصل مقصد نه اولوب
 بونك حسن حصولی نمقوله تدایر اتخا ذینه متوقف اولدیغی
 وعموما مالک محروسه شاهانه محصولات ارضیه وصناعیه سی
 ایوم نه مرکزده اولوب دهانه مقوله حرف وصنایعک
 احداث واصلاحنه سعی اولنمسی اقتضا ایده جکی حقه ده
 مطالعات عاجزانه مز شرح و بیان اولنه جقدر .

استخبار اولندیغنه كوره یوم کشادن اشبور رمضان
 شریفک غایتنه قدر بکرمی بر کون ظرفنده سرکی به دخول
 ایدن ذکور وانك سیرجیلرک مقصداری اللی درت بیکه بانغ اولوب

بو صورتده بری بری اوزرینه یومی تقریباً اوچ بیک کشی
کیرمش دینک اولور .

سرکینک ابتدای کشاندنه برتاچ کون دخول ایدن لرك مقدار
صحیحی معلوم اولوق اوزره بیلیت اصولی استعمال اولنمش ایسه ده
بعده اورو پادن کنورلمش متعدد الات مخصوصه استعمالنه
مبادرت اولنوب اشبو آلتلردخی پک فائده لو و تحف برشی
اولدیغندن انک دخی تعریفنه ایتدار اولنور شویله که زمیندن
بر بچق اندازه ارتفاعنده افقی اواهرق خاچ واری موضوع
بردولابدن عبارت اولوب دخولیه رسمنی ویردکن صکره
ایچرویه کیره جک ادم اشبود ولابک برقولنی وجودیله ایتدک
اوتد طرفه کچمک لازم کله جکندن بو صورتله هر بر ادم دخول
ایتد بجه دولابک اشاغی طرفنده وکلیدی بر کوچک صندوق
دروننده موضوع ادوات مخصوصه طبیعتیله رقم وضع
ایلدیکندن برکونه حیله وفساد قاریشه میدرق نمقدار
ادم کیرمش اولدیغنی صحیحاً معانوم اولور .

(منیف)

حکمای یونان کافیه علوم صحیحهدده وبالخصوص علوم ریاضیه
مرکبه نیک جراثقال دینلان قسمنده نظری ایله علمی بی تفریق
ایدرك بونلرك یكدیكرینه مخالف و متباین ایکی شی اولسنه
ذاهب اولشرایدی . هندسه و منطق و موسیقی و رسم و فن
معماری بی یونانلر ایجاد و نشر ایدوب بو وجهله امر مدینه
خدمت ایتدکلی مسلم ایسهده حکمت طبیعیه و جراثقالده حکمای
مذکوره نیک مسلك و مذهبی اکثریا خطایا عظیمه اوزرینه مبنی
اولوب مسلك مذکور بوندن تقریباً طقوز یوز سنه مقدمه
کلنجیه قدر پایدار اراهرق علوم فر بوره نیک توسعنه و قوانین
صحیحه سنک کشفنه حائل اولدیغی دخی انکار اولانه مز .

ذکر اولنان مذهب باطله نظراً علوم ریاضیه و طبیعیه ایکی
قسمه منقسم اولوب بریسی نظریدر که اجسامک خارجهده
کیفیت و ماهیتندن قطع نظر مجرد سلفدن خلفه منتقل
بعض قواعد و بونک نتایجندن بحث ایدن علوم اولوب
بونلره علوم عالییه و دیگری دخی عملیدر که بالعمکس تجربه
ایله اجسامک خراس و کیفیتاتی کشف و تحقیق اولتمقدن عبارت
اولوب بونلره دخی علوم عادییه و یا خود علوم سفلیه تسمیه ایتشرایدی .

بو مذهبده بوننان مصنفینک حکمت طبیعیهده وضع و تأسیس
ایلدکلی اصول و قوانین ساکن اولدیغیز سیاره نیک سطحی
اوزرنده هر کون مشهود و مجرد بوز اولان اثار و قوانین طبیعیه یه
ناموافق و بلکه متباین اولدیغی حالده مذهب مذکور خیلی
زمانلر قوانین فاسده مز بوره نیک معتبر قالمسنه سبب اولشدر .

حکمای مز بوره افکارینه کوره اجرام سماوییه تبدل و انقلابدن

بری ومدارلری مدور الشكل وحرکتلری دائمی اولمغله بونلر
مکونات تامه دن و سطح ارض اوزرنده کائن اجسام ایسه تغیرات
وانقلاباته مستعد اولوب حرکتلری دخی مستقیم ومنحنی اولمق
حسیله غیردائمی بولندیغندن بونلر دخی مکونات غیرتامه دن
عد اولمشدر.

مذهب مذکور کسوء نتیجه سی اولمق اوزره متقدمین جراثقالک
نظریاتی ایله عملیاتی یکدیگرینه متباین کی تصور ایتمکله عملیات
جراثقال فنون سفلیه دن اولوب مجرد جر منفعت ایچون تعلم
وتحصیل اولنور یوخسه شان اصحاب عرفانه ناچسباند ر
دیه رک ابنای جنس لر نی لوازم مدنیت اولان کمالا تدن خیلی
وقت محروم براقش لدر ر . آرچتاس نام حکیم علم هند سه بی آلات
واسطه سیله ارائه واثبات ایتمک مراد ایتمش ایسه ده شاکردی
بقراط بو طریق ایله تدریس علمک قدر و شانته ایراث نقیصه
ایتمکدر دیدی . مشاهیر حکمادن هندسه و حکمت طبیعه ده
مهارت تامه سی اولان آرشمید دخی بعض آلات واسطه سیله
بریوکلو سفینه بی قره یه اخراج و اول زمانده دهشت انداز ربع
مسکون اولان روما عسکرینی بیله مغلوب و منهزم ایده جک
آلات حریه ایجاد و انشا و بر طریق مخصوص ایله شعاعات
شمسیه بی بر نقطه ده تجمع ایتدیره رک بردوننای کاهلاً احراق
ایده بیله جکنی اعلان ایتمش ایدی . حکیم مذکورک جراثقالده اولان
معلومات تامه سی و نظریاتی عملیاته تطبیق ایتسی زمانم زده اربابی
عندنده کمال شهرت و اعتبارینی موجب اولمش ایسه ده کندو
عصرنده و بر از مدت صکره لری عملیات مذکوره علمدن معدود

اولیوب صنایع سفلیه دن عبارت اولغله علم هندسه کبی بر علم جلیک
برهانیله مشغول ایکن دولته ابراز خدمت داعیه سیله شان
حکما یه نالایق صنایع سفلیه یه تنزل ایتدی دیومومی الیه
هدف طعن و تعریض قلندی .

عند المتقدمین اصحاب معلوماتک امور خارجیه
وبیتیه جه اهلیت و اقتدار لرلی اولماسی افکارینه
ذهاب اولنوب بونک تأییدی ضمننده اولزمان مشاهیر
حکما سی حقنده بر طاقم افسانه لر اختراع قلمشدر .

رومالورک جراثقالک اقسام متعددده سی و باخصوص
طاشجیلق ویول انشامی و موازنت اجسام مایعه
تطبیقا تنده زیاده مهارت لرلی اولدیغی الان موجود اولان
اثار هندسیه لر دن مستبانددر . فقط قوانین طبیعیه رک
علوم علویه و سفلیه یه تقسیمی افکاری کتد کجه قوت
یوله رق نهایت بوندن سکن طقوز قرن اوله کلنجیه قدر
بالجمله ارباب معلومات مذهب مزبوری قبول و اتخاذا
ایتمش اولدق لر دن مجرد حکما عنوانیله مفتخر اولدقاری
حالده بر طاقم مباحثات واهیه ایله امرار وقت ایدن اشبو
کروه نظر نده مهند سین و امثالی معارف نافعده اصحابی
بی قدر و اعتبار قالمشیدی .

اگرچه فی زماننا هذا ایاصوفیه جامع شریفی کبی ابنیه جسمیه
ومصنعه تک امثالی کور یله میوب بودخی ابنیه مذکوره اقسام تک
متحمل اولدیغی ثقلته کوره حساب و مطالعه اولد یکنه
میندر . شو کیفیت ابنیه مذکوره بی انشا ایدن مهند سینک

علم موازننده معلومات تامه لرینه دال ایسه ده علوم عالییه اصحابی عملیاتی تحقیق ایدرک علمدن عد ایتدکلرندن و کندولری سالک اولدقلری مذاهب باطله نك توسیع و تعقییه مشغول اولدقلرندن او مقوله مهرة مهندسینك انشا ایلدکلی ابینه ده استعمال ایتش اولدقلری قوانین دخی مسطور صحایف اثار اولدقدن بشقه اکثرینك اسملری بیله اونودلمش اولدیغندن قوانین مزبور نك عصر مزده یکیدن کشف اولنمسی لازم کلمشدر . اشته حکمای متقدمه نك علوم طبیعییه ده اولان اشبو افکار باطله سی میلادك اون بشنجی قرنه قدر پایدار اولوب اندنصرکه علوم مذکوره طرز اخره کیرمکله مذهب مذکور بالکلیه ترک وانعا اولنمش والیوم نظریاتك تجارب دقیقه ایله صحتی ثابت اولان مواد اساسیه وبونلردن استنباط اولنان نتایجدن عبارت اولدیغی تحقیق اولنمشدر .

علم حرکتی غالیله اونام حکیم تأسبس ونوتون اکمال ایلدکلدن صکره جراثقال سماویه ایله ارضیه یعنی عادیه نك ایکبسی دخی سهل وساده برقانون تحتنده اولدیغی و سطح ارضده اولان اجسامدن اك حقیرکورینان برتویک بیله تابع اولدیغی قوانین حرکت و موازنت کائنائی محیط اولان مسافات غیرمتشاهیه دروننده متحرک کافه اجرام سماویه قوانین حرکت و موازنتنك عینی اولدیغی ثابت اولمش و بناء علیه کوچک و بیوک کافه مکوناتک هر بر فعل و اثرینك خواص و کیفیتانی تفتیش و تحقیق ایتک علوم سفلییه

تزل ديمك اولديغي وبوندن صرف نظر هيچ بر صنعت
جراثمال وحكمت وكيميا علمي قواعندن خارج اولسيوب
جمله سي حكما و علمانك تدقيق و تحريرلر نه اليق و احرا
اولديغي اكلا شمشدر .

اصحاب علوم و معارفك امور خارجيه جه عدم اهليتلي
حقنده اولان زعم باطل دخی بالتدريج محو اولوب شويله كه
سالف الذكر نوتون اصلزادكان و يا خود قرال وكلا سي
منسوباندين اولديغي حالده انكلتره ده ضربخانه ناظري
نصب اولنش ومومي اليهك اشبو مأموريتي اول وقتلرده
انكلتره ضربخانه سنده اتخاذي لازم كلان نظامات جديده نك
اجراسي نوتون كي هم نظريات همده عملياتده مهارت تامه سي
اولان برذاتك نظارتنه متوقف اولديغي اكلا شمشندن
نشأت ايتمشدر . مومي اليهك مأموريتندن برزمدت
مرورنده برهفته ظرفنده ضرب ايتديريكي كوش مسكوكاتي
سابقنك سكر مثله ابلاغ ايلدي . حالبوكه اسلاف زماننده مدت
مذكوره ده ضرب اولنه بيلان سكه دن دهها زياده ضرب
اولنسي غير ممكن حكمنده طوتيلورايدى .

اولوجهله علوم رياضيه وطبيعيه نك نظرياتى ايله عملياتي بيننده
توهم اولنان مباينتك سوء تأثيرى اليوم ازمنه سابقده اولديغي
قدر دكل ايسهده بعضا زمانزده دخی مشهود اولسي جاى
تأسفدر . فى الحقيقه علوم رياضيه نك هر قنغى قسمندن
مثلا علم حسابك اعمال اربعه سندن ضرب قاعده سنى اون
اون بش صحيفه عربى عبارء مشكله ايله قرأت و تحصيل ايتش

ذواتك اڪثر بسندن برقاچ خانه لی ارقامدن عبارت ایکی
مضروبك حاصل ضربی ندر دیو سؤال اولنسه بر جواب شافی
ویره میوب زعمنجه بونی عار دخی عد ایتمز . اشته برشی
حقننده علم ادعا سیله برابر اصل اندن مقصد اولان عملدن غفلت
سالف الذکر مسلك باطل بقیه اثارندن اولدیغی بی
اشتباهدر .

نظریات ایله عملیاتك تفریقندن ناشی حصوله کلان مضمرات
کلیه دن بری دخی قوهٔ اختراعیه یه مالک وال صنعتنده ماهر
اولان اشخاصك ممکن الحصول اولان شیرلی اولمیانلردن فرق
وتیمیز ایتمک ایچون اقتضا ایدن علوم نظریه دن بی خبر
اولملریدر . چونکه مسلك باطل مذکور عملیات اصحابنك
علوم نظریه اربابندن استفاده سنه مانع اولدیغی مثالوا اصحاب
علوم دخی بالتجربه حاصل اولان معلومات ایله صنایعك اصلاح
واکمالی ضمننده تفتیش وتفحصی لابدا اولان مسائلك حل
وا"تخریاجنه حائل اولور . اشته بو وجهله نظریات اربابی علوم
ریاضیه وطبیعیه جه مشکل عد اولنان مسائلك حابله
اشتغال ایدرک عامه حقننده موجب فوائد اوله جق بر اثره
موفق اوله مزلر وینأعلیه اصول وقوانین عملیاتی تدریجی
ومصارفات کلیه ایله اجرا اولنهییلان تجارب واسطه سیله
تحصیله مجبوریت کلور .

یالکز عملیات ایله اشتغال ایدوب اربابی عندنده معلوم وثابت
قوانین طبیعیه دن بیخبر اولان بعض کسان برماکنه اعانه سیله
صوچقارمق ویاخود بر فابریقه یی اداره ایتمک خلیا سیله

اتلاف عمر و مال ایتدکدنصره اگر سرمایه م اولسه تصور
ایلدیکم ماکنه بی انشا ایدردم فقط حیفاکه بویله شیره
اعتبار اولنیوردیه رک برطاقم واهی ادعاره امرار وقت
ایدرلر . حالبوکه اومقوله کسانک علوم نظریه دن بران
معلوما تیری اولسه تصور ایلدکلی شیئک ممکن اولوب
اولیه جغنی فهم و اذعان ایدوب اربابی عندنده عدم امکانی
ثابت اولان شیرله بیهوده اوغراشیزلر . ایمی مسلك مذکور
جمله دن زیاده مهندسله یا خود تعیردیگر ایله تطبیقات اصول
جراثقاله مضردر . چونکه نظریاته تطبیق اولنیه رق
انشا اولنان ابنیه متین اوله میوب بو صورتله یاپیلان ماکنهلر
دخی ایشه یرامیه جغندن نظریاتدن بی خبر اولان اصحاب
هنز برنا و یا خود بر ماکنه اعمال ایتک مراد ایتدکلرنده
موجود اولنله تقلید ایله اکتفا ایدرلر . اشبو اصول هر نقدر
مخاطره دن امین ایسه ده دائمی بویولده حرکت اولندیغی
صورتده فنون و صنایع اصلا ترقی ایده میوب دائمی برحاله
قاله جغنی بدیهیدر .

لکن نظریات ایله عملیات بینده فرض اولنان ماینتدن
نشات ایدن مضرات عصر مزده اوروپانک ممالک غریبه سنده
بالکلیه محو و زائل اولمقده اولوب چونکه نظریات
ایله عملیات اربابی بینده اختلاط و انست حاصل اوله رق
یکدیگرینک مسلك و معلوما تنه کسب و قوف ایتدکلی
وبو وجهله نظریات ایله عملیات یکوجود اولدیغی جهتله
بونلرک ایکسنک ثمره سی اولان هر در لو اثار مدنیت کون بکون
ترقی و توسعه ایتکده در .

اصحاب عملیاتك انشا ایاندکری کرک ابنیه و کرک ماکنه لرک
قوانین جراثمهاله تطبیقا اصلاحی ضمنده بوندن
اون بش یگرمی سنه مقدم لوندره و دو بلین و بافاست و قورق
وغالوه و غلا سغودار الفونوندرنده اصول جراثقال تطبیقاتك
تدریس و تعلیمی ایچون مخصوص صنفر احداث و خواجهر
تعین و تکنولوژی یعنی علم کیمیاك صنایع متنوعه یه تطبیقی
فنك تعلیمی مقصدله ادینبورغده دخی بوندن یدی سکر
سنه مقدم مجدداً بر صنف کشاد اولمشدر . اشته
اوروپاده فنون و صنایعك کتدکجه ترقیسی و اختراعات
جدیده وجوده کلمسی اشبو تشبثات مؤثره ثمره سیدر .
ممالک محروسه شاهانه صنایعك دوچار اولدیغی حال
و قوفدن تخلصی دخی مطلقاً بومقوله تدابیر اتناذینده منوط
اولدیغی درکاردر .

علوم عملیهك دیگر بر قسمی مثلاً علم طبك عملیاتی دخی
سالف الذکر خصوصاً ته مقیس اولوب چونکه مکاتب طبیه ده
علم طبك نظریاتندن اولان تشریح و فیزیولوژی دینلان قسیملرینك
تدریسی کفایت ایتمیوب بونلره برابر جراحلق و سائر
عملیاتك دخی تعلیمی لابد اولدیغی مثلاًو علوم ریاضیه و حکمت
طبیعه و کیمیا تدریسه مخصوص مکاتبده دخی بونلرک تطبیقاتی
لازمه دن اولوب فالاً علوم مذکوره تعلمندن مطلوب اولان
نتایج حصوله کله مز .

غلا سغو دارالفونونده یوز سنه قدر محفوظ بونان
برک و چک مودل هر کسك نظرنده غایت چرکین و حقیر

کورینوب حتی بر رسام بونک رسحنی الہرق بعض ذواتہ
ارائہ ایلد کدہ کورنلر رسامک بو عالمہ ہیج برشی بولہ میوبدہ
بونک رسمنہ امک صرف ایلمسنہ ہیج بر معناویرہ مدیلر .

فقط مذکور رسامک شوزحتی اختیار ایلمسی نابجا اولدیغی
بعده اکلاشدی شوپله کہ بوندن تقریباً طقسان بش سنہ مقدم
جس وات نامندہ برذات مذکور مودلک تعمیریلہ مشغول اولدیغی
صرہ دہ کندوسنک علوم ریاضیہ و حکمت طبیعیہ دہ اولان
معلوماتنی آکا تطبیق ایدرک فی زمانہا هذا کرک تارہ دہ وکرک
روی دریادہ مشاہدہ ایلد یکمز واپور ماکنہ رینی اختراع
ایتمش اولدیغندن اولوقندن برومز بور کوچک مودل انظار عامہ دہ
جس واتک قوہ عقلیہ سنک مسکنی عد اولتہرق مہرمنیرکی
کسب اشتهار ایلمشدر . اشته بویله ناچیز وحقیر
کورینان اشیانک قیمتی علم واسطہ سیلہ کسب ترقی
واعتبار ایدر .

(محمد سعید)

خواجہ در مکتب بشریہ شاہانہ

(مدخل علم ژئولوژی)

کیما

(اجسام بسیطہ غیر معدنیہ بیانندہ در) (مابعد)

عادی مطبخ طوزی جسم مرکب اولوب ایکی عنصردن
عبارتدر کہ ایکسی دخی حال انفرادہ انسانہ کورہ مضر

ومهاك بر زهر در . فقط تركيب ايلدكلى ملح انسانه
 مرتبه لا زم ولذيد بريوك نعمت اولديغى بياندن مستغيدر .
 سالف الذكر قوه جاذبه كيميويه يعنى مناسبت كيميويه
 كافة اجسامده موجود اولوب بلكه هيچ بر جسم يوقدر كه
 اجسام سائره ايله بعض مرتبه مناسبت كيميويه سي اوليه
 لكن بعض اسباب مانعه مناسبت كيميويه نك تاثيرينه
 خلل ايراث ايلديكندن هر جسم هر حال ومحلده يكد يكريله
 اتحاد وامتزاج يده مز .

قينار صويك ايچنه بر كرج طاشى پارچه سي وضع
 اولنسه صوايله مناسبت كيميويه سي اوليوب يا خود
 غايت جزئى اولديغندن و برده اجزاسى بيننده قوه جاذبه
 بولنديغندن تحلل ايلز . لكن سر كه ايچنه قونلسه انكاه
 مناسبت كيميويه سي زياده اولغله تدرجه تحلل ايلر .
 فقط كرج طاشى پارچه سي غبار هيئتنده اولديغى حالده
 قوه جاذبه جزؤ فرديه سي تقليل اولنه جغنه بناء پك
 سهولتنه تحلل ايله جكي دركار در . والحاصل سر كه يرينه
 تيراب ويا خود زاج ياغى استعمال اولنسه اشبو حاضرك كرج
 طاشيله مناسبت كيميويه لرى زياده اولديغندن حجر مذكورى
 در حال تحلل ايدر . تحليل ايدن مابيع صو و سر كه وزاج ياغى
 و تيراب وامثالى مابيعاته بو وجهله محال نسبيه اولنور .

حرارت مناسبت كيميويه نك قوتى بعض احواله كوره
 تزويد ويا تقليل ايلر . مثلا بر مابيعده منحل اوله بيلان
 جسمى مابيع مذكور صماق اولدقنده دهاقولاي و تيز تحليل

ایدوب مثلاً شاب صفاق صوده ده‌ها زیاده اریر . فقط بعضا
قاورلمش کرج صفاق صوده بالعکس پک از منجمل اولوب تبرد
ایلدکده کاملاً منجمل اولور .

اجسامک اجزای اصلیه لرینگ طبایعی و مناسبات کیمیویه سی
درجات مختلفه اوزره بولندیغندن مواد کیمیویه تک بری
برینه تأثیرنده حادثات واقعیه متنوع اولوب قوت مناسبت
زیاده اولان جسملر اولکی ترکیبلرینی بوزهرق یکیدن بشته
ترکیب احداث ایدرلر . اولکی امتزاجی ترک ایلدیگندن بشقه
ترکیبی ترجیح ایتدیرن قوته قوه جاذبه کیمیویه مرجحه
تسمیه اولنور . اشبوکیفیتک تفهیمی ایچون زیرده برقاچ مثال
ایراد اولندی .

ایرلانده جزیره سنده واقع نحاس معدنلری مغاره لردن
برنده عمه تیمورکورکلرینی اتفاقاً اوراده براغوب محل مذکورده
ایسه برکوچک نحاس منبعی بولندیغندن مذکور
کورکلر برمدت قالدقدن صکره نحاسه منقلب اولمش کبی
اوزرلری باقرقالبوبولمشدر .

بو حال معلوم و مشهود اولدقده بشیوز طوته مقداری
تیمور محل مذکورده برسنه ترک اولوب بو مدته تیمور مزبور تحلل
ایدرک کلی نحاس حاصل اولمشدر . بوکیفیتک سببی شووجهله
فهم اولنور که ذکر اولنان منبعده بولن ان نحاس عنصر حالنده
اولیوب حامض کبریت تسمیه اولنان زاج یاغیله مرکب اولدیغی
حالده صوده محلول بولنوب لکن حامض مذکورک تیمور ایله اولان
مناسبت کیمیویه سی نحاسدن زیاده اولدیغندن تیمور ایله ترکیبی

ترجیح ایلمکه انکه ترکیب احداث ایتمک ایچون حاوی اولدیغی نحاسی ترک ایلمکه مجبور اولور. یعنی باقر هیئت اعلیه سیله ظهوره کلوب تیمور دخی مابعدہ منحل اولدوق باقرک یرینه قائم اولور. بو مثالده بر جسم مرکب بر جسم بسیط ایله تکلل ایتمش یعنی صوده منحل ملح کبریت نحاس که قبرس طاشیدر جسم بسیط بولنان حدیدک واسطه سیله تکلل بولنش اولمغله بوکعات و سبب اولان قوته قوه جاذبه مرجه بسیط واکر بری بری اوزرینه تأثیر ایدن جسملرک ایکبسیده مرکب اولور ایسه اولزمان قوه مذکوریه قوه جاذبه مرجه مضاعه اطلاق اولنور. اجسام غازیه دیو تأثیر حرارتله دائمهاوا هیئتده بولنان اجسامه اطلاق اولنور. معلوم اوله که غازات ایله مواد بخاریه بیتنده فرق اولوب شویله که مواد بخاریه دن حرارت موجوده زایل اولسه حالت اولیرینه رجعت یعنی مقدملری صلب ایسهلر تصلب واکر مایع ایسهلر تبردهلر تیج ایدرلر. مثلاً صوجیوه وکوکرد و سائر حرارت ایله تبخر ایدوب صوجیوه برودت ایله یکیدن مایع و کبریت دخی صلب اولدیغی جمله تک معلومیدر. لکن غاز تسمیه قلنان اجسامده بویله اولیوب حرارتله مناسبلری زیاده اولمغله اجسام مواد بخاریه تضییق ویا برودت ایله تبدیل حالت ایتمزلر. اجسام غازیه بسیطه تک جمله سی شفاف واکریسی هوا ی نسیمی کبی رنگسزدر. قشرارضنک داخلا بولنان مجوف محللاری غازات ایله مملو ودرین محللارنده دخی موجود اولوب بعضاً خارج قشره صعود و بعضاً دخی دهشتا و حالات ایله خروج ایلر. شویله که بعض حرکت ارضده یر فاشیق اولوب

شقوق حاصله دن ظهور ایدر . وولقانلردن دخی خلی
غازات شدتله متصاعد اولور .

ومیاه معدنیه ده وطاش کوری معدنده غازات کثیره
بولور . اجسام غازیه یکدیگریله بالامتزاج ترکیبات
عدیده احداث ایدرلر ایسه ده بونلرک ذکر ویانندن
صرف نظرله فقط ترکیب ایتدکلی صوایله هوای نسیمیک
تعریف ویانیله اکتفا اولمشدر . (اوچنجی فصله مراجعت اولنه)
اشبومقاله نك اولنده بسط و تعداد اولدیغی اوزره علم
ژئولوژیده اهمیتلی اولان اجسام عنصریه نك عددی
اون الییه بالغ اولوب بونلردن برنجیسی مولدالموضه دینلان
جسم غازیدرکه جمله اجسامدن زیاده قشرارضك ترکیبده
مدخلی واردر . عنصر مذکور کافه عنصر ایله امتزاج واتحاد
ایلیه بیلدیکی جهتله صوده وهوای نسیمیده دخی بولور .

اگرچه قشر ارضك یوزده اللبسی (قوملر اکثریاسیلیسدر)
سلیس تعمیر اولنان جسمدن عبارت ایسه ده جسم مزبور بسیط
اولیوب کندودخی مولدالموضه نك سلیسیوم دینلان
جسم بسیط ایله ترکیبندن عبارت و ترکیب مذکور یوزده الی
غاز مولدالموضه بی مشتملدر . اشبو جسم غازی بسیط
حیواناتك تنسمنه واجسام محترقه نك احتراقنه و نباتاتك
نشوونمسانه مقتضی اولدیغندن مقدا هوای حیاتی
وهوای ناری اسملریله معروف ایدی .

مولدالموضه بی حاوی بریوجك شیشه ویا بر فانوس درونه
حزونی بولکشمش واوجی براز قزدریش ویا خود اوچنه برینار

قاور پارچه سی قونمش بر تیمور تل وضع اولندقدده شرارات لامعه
 پیدا ایدرک کلیاً مشتعل و محترق اولور . و حاصل اولان جسمه
 حصص حدید تسمیه اولنور . غاز مذکور دن صکره کثرت
 و اهمیتی در کار اولان جسم بسطت مولد الما اولوب بودخی طبیعتده
 یک چوق اجسام ایله مرکب بولنور و صویک ترکیبده داخل
 اولغله بعض احوال کیمیویه ایله صوباً تحلیل استحصال اولنور .
 اشبو عنصر غاز اولوب رنگ و لذتدن عاریدر و غایت مشتعل
 و تنسم و اشتعاله غیر صالح و بو کالیدیجی و اجسامک اخفیدر .
 و بو اکابناً بانون اعمالنده استعمال اولنور . و مولد الجموضه ایله
 خلط اولنوب بر شمعده و یا برینار کاغذکی بر مشتعل نسنه ایله
 تماسه کتور ایدکده شدتله پاطلیوب دروننده بولندیغی شیشه یی
 پاره پاره ایدر . و غاز مذکور اشعال اولندقدده حاصل اولان شعله
 یک ضعیف ضیالی ایدسه ده حرارتی غایت شدید اولوب صعب
 الذبان اولان اجسامی سهولته اذابه ایدر .
 فرانسه کیمیا کربندن دوروزیه جزئی مقدار مولد المانی
 تنسم ایلمش اولدیغندن نفخ ایلر ایکن اغزینه قریب محله
 بر شمعده بولنوب غاز مذکور اغزنده پاطلامش و کند یسی دخی
 بر شدید جه رعشه حس ایلمش اولدیغی روایت اولنور .
 مولد الما قشرارضده واقع ککک طبیعی و ککک عملی منفذ لردن
 اکثریا غازات سائره ایله مخلوط اوله رق متصاعد اولور
 و علی الخصوص کور و طوز معدن لردن ظهور ایدر .
 ممالک چینده متعدد جبالک ذروه لرنده کیجه لری علور ویت
 اولنوب بعض پسنده ضیا زیاده اولمسیله اطراف و آکنافی اضائه ایلر

یو کیفیت غاز مولد المائک اشتعالندن نشأت ایدر . وینه ممالک
مذکوره ده پک چوق طوز معدناری و طوزلی منبعلر واردر که
ایچلرندن اشبوغاز مشتعلاً خروج و حتی شدت و سرعتنه
فوران ایلدیکدن رعد کبی صدا و یررک ظهور ایدر . و بعض
محلارده شعله مذکوره تدارک واستعمالی ایچون مخصوص
قیولر حفر اولور .

اوچنجی عنصر ازوت نام دیگر هوای مماتی اولوب قشر ارضک
ترکیبنده مدخلی جزئیدر . لکن هوای نسیمیده کثرت اوزره
بولندیغدن انک بمشده ذکر اولور . اشبوغاز رنگسز و تنسم
و احتراقه غیر صالحدر . اجسام عنصریه دن دردنجهسی قاربون
یعنی فحم اولوب بوغایت مبذول بر جسم ایسه ده خالصی پک نادر در .
کاملاً مواد اجنبیه دن عاری اولوب زیاده سخت و کثیف اولان
قاربون جمله نک معلومی اولان الماسدر . بو کامینی بعض کسان
کوری الماسه قلب و تحویل ایتمکه چالبشوب هندستان و امریقا
معدنلرنده چقان الماسلره مشابه الماس اعمال ایلمک املنه دوشمشلر
ایدی . جسم قاربون اجسام سائره ایله ترکیبات حاصل ایدرک
طبیعتده پک مبذول بولور . و حاصلات ارضیه ده ترکیبات
مذکوره نک مدخلی چوقدر . و قاربون خالصک یعنی جوهر الماسک
عقلت و ندرتی امور مستغربه دن اولوب اجسام بسببته سائره دن
بعضه سنک ندرتی کییدر . مثلاً تیمور معادن پک مبذول و قشر
ارضک عبارت اولدیغی احجارک اکثریسی جزئی و یا کلی تیموری
حاوی ایسه ده طبیعی اوله رق حدید خالص پک نادر در .
عنصر کوکرد جمله نک معلومی اولدیغی وجهله صاری

رنکالی و مشتعل و غایت منکسر بر ماده در . و بر کدی
 پوستیله دلك اولنسه بر رایحه مخصوصه حاصل ایدوب
 الکتریک منفی اظهار ایدر . و احتراقنده علوی مائی
 و یا خود حرارتنه کوره بیاض اولوب طومانی کسکین و بعض
 مرتبه کوزه سوؤ تأثیری اولور . امر یقا و لقانلرنده واقع
 کبریت معدنلرنده ادخنه کبریتیته نك عمله یه ضعف بصرا ایراث
 ایلدیکی مجریدر . و باغ و باغچه لره و اراضی مزرعه یه تأثیرات
 مضره سی درکار اولدیغندن سچایا جزیره سنده کلیتو
 کوکرد معدنی اولوب مخصوص فروزلرده تصفیه اولنهرق
 طومانلری اطراف و اکنافه منتشر و باغ و باغچه لره تأثیر ایلده چکندن
 فابریقه لره انجق خالی محللرده و هیچ اولمز ایسه باغ
 و باغچه لردن لا اقل بر میل مسافه ده انشا اولنسی حقده
 نظام مخصوص وضع اولنشددر . حرارت شمس ایله
 کوکرده بر رایحه حاصل اولدیغندن معدنلردن چیقوب
 انبارله وضع اولنجیه قدر پیدا اولان رایحه نك ییله
 عمله یه ضرری واردر . بر چوملك ذرونده اذابه اولنمش
 اولان کوکرد تبرنده منتظم شکلده قرستالنور . و مایع حالنده
 بر قاج دقیقه طوتیلوب صکره صویه القا اولنسه کندوسنه
 بر یومشاقلق و الاستیقیت کلور . کوکرد و لقانلرده بوزوب
 حالا مشتعل و لقانلردن بیاض طومان هیئتده قولومبیا
 مملکتده واقع پوراچه نام و لقانده شول مرتبه ادخنه سی
 ظهور ایدر که بوندن اطراف و لقانده حاصل اولان توز بانترکم
 ایکی اوچ قدم عمقنده بر کوکرد طبقه سی حاصل و تشکیل

ایلمشدر . حتی اولجواره بر اجاج پارچه سی وضع اولنسه
بر قاج کون ظرفنده کوگرد قرستالریله مستور اولور . کوگرد
معدنلری کره ارضک بش قطعه سنده دخی محال عدیده ده
بولنور ایسده جله سی خالص دکلدر . حتی بعضاً دخی معادن
متوعه ایله مختلط اوله رق بولور . و اوروپا قاپلیجه لرنده و بروسده
وعلی الخصوص اسلانده جزیره سنده و سائر محلاک میاه
معدنیه سنده گاه خالص و گاه مولدالما ایله مخلوط اوله رق
تصادف اولور . دکز صوینده دخی کوگرد وار ایسده
خالص اولیوب بودخی مواد سائره ایله مخلوطدر . معلوم
اوله که اشبو عنصر بالکن احجار و معدنیاته مخصوص اولیوب
نباتات و حیواناتده دخی بولور . مثلاً طورپ و شلغام
جنسندن اولان نباتلرده و مواد حیوانیه دن یورطه و سائره ده
کوگرد اولدیغی بالتجربه ثابتدر .

اجسام بسیطه دن بری دخی قولور اولوب یشیله قریب
صاری رنگلی و کریه رایحه او ولذتی کندیسنه مخصوص
وتنسم و اشتعاله غیر صالح برغازدر . اشبو عنصرک
طبیعتده خالصنه هیچ تصادف اولنیوب مواد سائره ایله مختلط
اوله رق بولور . ترکیباتنک دخی علم زیولوژیده اهمیتی
درکاردر . مولدالما ایله امتزاج ایدوب حاضق قاور مولدالمائی
و سودیوم ایله دخی عادی مطبخ طوزینی احداث ایلر .

غاز قلور تنفس اولنسه صدوری تضییق ایدرک شدید
بر اوکسورکی موجب وزیاده جه تنفس اولنور ایسه هلاکی
مستوجب اولور و مواد هاونه حیوانیه نک اولنرینی کلیاً محو و ازله ایدر

وغاز مذکورک خاصه لرندن بری دخی اجسام معدنیه دن
 بعضیسنی اینجه لوحه اوله رق تماس ایلدکده اشعال ایلدکر .
 کیمیا کرلر قلووری ایکی هیئتده یعنی مایع وغازی اوله رق حاصل
 ایدرلر . جسم بسیط فلیورهنوز بالعمل خالص اوله رق حاصل
 اولنه مامش اولوب فقط مواد سائره ایله احداث ایلدیکی
 مرکباتک خاصه لرندن استدلال وقیاس اولدیغنه کوره قلوور
 و بعض عناصر ایله مشابه اولدیغی مسلدلر . طبیعتده
 فالسیوم نام جسم بسیط ایله ممزوج اولدیغی حالده یشل وکوزن
 رنگده شفاف و مکعب شکلنده قرستاللمش تصادف ایدرکه
 حجر فلیوری اسمیله معروفدر . اشبوفلیور مولدالمحوضه ایله
 امتزاج ایتیب مولدالمواو ذکر اولدیغی اوزره اجسام عنصریه دن
 بعضیلریله دخی مرکبات احداث ایلر و مولدالمأ ایله احداث ایلدیکی
 حامضه حامض فلیور مولدالمائی تسمیه قلیور . عنصر فوسفور
 خالص اولدیغی حالده رنگسز و شفاف ولدندن عاری و قوقوسی
 صاردسق قوقوسنه شبیه بر جسم صلب اولوب صلابتی
 بال مومندن زیاده جهدر . وحقی سهولتله کسپله ییلوب کسپادیکی
 محلده جلاسی عینی بال مومی جلاسنه بکزر . وقرانلق بر محلده
 لمعان ایلر . وهوایه ترک اولندقدده مولدالمحوضه بی جذب ایدوب
 کندوسندن بریاض دخان چیقارق جزئی تسمین اولنسه آتش
 آلوب ینار و حامض فوسفوره منقلب اولور .
 آکا بناء صودروننده ویا مولدالمحوضه سز بر هوا دروننده
 حفظ اولنور .

(ادهم)

ناظر تجارت و معارف عمومی

(تاریخ سرکی بروجہ عمومی)

بودفعہ درسعادتہ کشاد اولنان سرکی عمومی عثمانی
مناسبیہ علی العموم سرکی اصولک نہ وقتد نبرو معلوم ومرعی
اولد یغنه وشمدی یہ قدر ممالک سائرہ دہ اچیلان سرکیلرک
امر زراعت وصناعتجہ نہ درجہ تأثیرات حسنہ سی مشاہدہ
قلند یغنه دائر بعض معلومات مجملہ ویرلسی مناسب وقت و حال
عد اولنشد ر .

قدمای یونان زمانندہ رسم و اویمہ و امثالی بعض صنایع
اربابی معمولا تیرینی بر سرکی ہیئتنہ قویہ رق انظار عامیہ
عرض و بوضورتہ مصنوعا تیرینک عند الناس درجہ قدر
و اعتبارینی فہم و تحقیق ایدر لرایدی . ملل متأخرہ بیندہ
بوعات کلیاً متروک و منسی قالب بوندن یوز التمش سنہ
اولہ کلنجیہ قدر بویلہ سرکی کشادی کسہ نک خاطر و خیال نہ
بیلہ کلما مش ایکن فرانسیہ مشاہیر مصوریندن موسیومانسارک
ہمتیہ ۱۰۸۰ سنہ ہجریہ سنہ مصادف اولان ۱۶۹۹ سنہ سی
پارسدہ کک طاشدن مصنوع و کک کاغذ اوزینہ مر سوم
مجسم و مسطح تصاویرہ مخصوص بر کوچک سرکی کشاد اولنوب
اندن صکرہ دخی ارہ صرہ شواصول اجرا قلمشدر .

صنایعک ترقیسی حقندہ اش بوتدیرک حسن تأثیراتی کورلد یکندن
بر بی دفعہ اولوق اوزرہ ۱۷۹۸ سنہ سی پارسدہ فرانسیہ نک
ہر نوع معمولات و محصولاتہ مخصوص بر سرکی کشاد قلندی .

صکرہ لری ہر سنہ ویاخود ایکی اوچ سنہدہ بر کرہ پارسدہ
 بومثللو سرکی کشاد اولنمغہ باشلیوب مشاہدہ اولنان فوائد
 عظیمہ سنہ مبنی شوعادت بتون اوروپایہ سرایت ایدرک ۱۸۲۰
 سنہ سی بلچیقاده و ۱۸۳۴ سنہ سی برلیندہ و ۱۸۳۵ سنہ سی
 ویانہدہ بومثللو خصوصی و دوؤخرأ ۱۸۵۱ سنہ سی لوندرده
 ۱۸۵۵ سنہ سی پارسدہ ۱۸۶۲ سنہ سی دفعه ثانیہ اولہرق
 ینہ لوندرده عمومی سرکیلر کشاد اولنمشدر .

اشبو سرکی اصولی مقدملری پک کوچک اولہرق
 باشلامش و اوروپادہ اک اول کشاد اولنان حرف و صنایع
 سرکسی سالف الذکر ۱۷۹۸ سنہ سی پارسدہ اچیلان سرکی
 اولوب برہفتہ دن زیادہ ممتد اولمامش ایدی . مذکور سرکی یہ
 یانکز یوز اون کشی اشیا وضع ایدوب ایچلرندن اون ایکبسی
 مدالیہ اخذ ایلمش و مرکز صنایع اولان پک چوق شہرلر دن
 بیلہ اشیا کوندرلماش ایدی . فقط مذکور سرکبدہ شایان دقت
 بعض مصنوعات کوریلوب اربابی تشویق اولندیغی حالده
 دہاز یادہ اثر ترقی ظہور ایدہ جکی اکلا شلمغله کلہ جک سرکبدہ
 ابراز مایہ لیاقت ایدنلرہ طرف دولتدن یکر می عدد کموش
 و بر عدد التون مدالیہ اعطا اولنہ جغی و بوتون مدالیہ
 انکلترہ معمولات قطنیہ سنہ بہاسی دخی اوجوز اولوق شرطیلہ
 اک ایو تقلید ایدہ جک اولان اہل صنعتہ ویریلہ جکی
 اعلان قلندی .

بونک اوزرینہ بیک سکر یوز بر و ایکی سنہ لرنده متعاقبا
 ایکی دفعہ سرکی کشاد اولنوب منسوجات قطنیہ و حریر یہ

و مصنوعات سائر دن شایان تقدیر خلیجه شیر مشاهده
اوله رق ایکنجی سرکیده یکر می ایکی عدد التون و خلی کوش
مدالیه اعطا اولندی . بوندنصره خلتیه زیاده شوق و غیرت
کله رکه ۱۸۰۶ سنه سی کشاد اولنان سرکی یه ۱۸۰۲ سنه سی
سرکیسندن اون نقات زیاده ادم وضع اشیا ایلمش و اولکی
سرکیله اشیا ککوندر مامش اولان پک چوق شهر لر بو
سرکی یه اشیا ارسالیله نائل امتیاز اولمش لر در . اولوقت
ایمپراطور بونان برنجی ناپولیون طرفندن اجرای تشویقاتده
هر نقدره بالغه اولندیسه ده اهل صنایع حکمت طبیعییه و کیمیا
مثالو علوم مسانلندن و بونلرک صنایعه صورت تطبیق و اجرا سندن
بیخبر اولملریله یا پدقاری شیرک اساس و حکمتی بیلیوب
بوجهتله یکی برشی ایجاد و اختراعنه مقتدر اوله منزل ایدی .
موسیو شابثال و موسیو برتوت و امشالی علوم طبیعییه عملیاتنده
کسب تفنن و مهارت ایتمش اولان بعض نوات خواص و طبایع
اشیایی درس عاملر اعطاسی و وسائط سائره ایله خلقه
تفہیم و تعلیمه حسن همت ایدوب بوجهتله اکثر ناس و با خصوص
حرف و صنایعه میل جلیسی اولنلر علوم طبیعییه تجاربی
مراقبه دوشهرک شو حال کون بکون صنایع جدیده
و مخترعات غریبه ظهورینه باعث اولمشدر .
مؤخرأ مشارالیه برنجی ناپولیونک خلعی وقوعیله فرانسه
غوانل حریبه دن خلاص اولدقده درت بش سنه ده بر کره ده
منتظم سرکیلر ککشادینه باشلانمشدر . بو انشاده اچیلان
سرکیلره بالذات قرال و خاندانی دخی کله رکه سیر و تماسا و بوبابده

هر درلو تشویقاتی اجرا ایلش اولماریله شو کیفیت ارباب حرف و صنایعه زیاده موجب شوق و غیرت اولدوق سرکی یه اشیا وضع ایدنلرک مقداری کند کجه تکزایدوب ۱۷۹۸ سنه سی سرکبسنه یالکز یوزاون کسه اشیا وضع و بونلردن اون ایکسی مدالیه اخذ ایلش ایکن ۱۸۳۹ سنه سی کشاد اولنان سرکی یه اوچبیک اوچوز سکسان کشی اشیا وضع ایدوب سکزیوزی مدالیه اخذ ایلشدر .

برمنوال محرر فرانسده اچیلان سرکیلرک زراعت و صناعتجه فائده سی درجه و وضوحه واصل اولدیغندن اورو پازک هر طرفنده شو اصولک اجراسنه اعتنا اولندی . وبو وسیله ایله بتون اورویا ملتری حرف و صنایعه یکدیگره تفوق داعیه سنه دوشهرک بریسی خارجه بر سرکی کشادینی خبرالدقده در عقب اورایه مخصوص مأمورلر ارسالیله فائده لو بولنان شیلرک صورت تحصیل و اعماللری کرکی کی تحقیق و اقتضا ایدن اورنک و نمونه لری جلب اولدوق حسن حصولنه اهتمام ایلدیلر .

شوحال اوزرینه انکلیرلر بر سرکی عمومی کشادی وبو وسیله ایله کافه ممالک اجنبیه محصولات ارضیه و ضاعیه سی نمونه سی لوندره یه جلب ایله بونلرک ایچنده انکلتره جه مع فائده اعمال اولنه بیله جک شیلروارایسه نمونه سنه تطبیقا تقلید ایلکی تصور ایدرک ۱۸۵۱ سنه سی برنجی دفعه اولوق اوزره لوندره بر سرکی عمومی کشاد اولندی . اشوسرکی سنه مزبوره مایسی ابتدا سنه اچیلوب تشرین اولنک اون برنجی کونی قپانه رق بش آی اون بزکون ممتد اولشدر . بونک ایچون باور سرای اسمیله

مخصوص انشاقلنان محلك طولی سرکینك كشاد اولنديغی سنه
 عدادنجبه بیک سکر یوز الی بر و عرضی در تیوز سکر انکلیر قدمی
 اولوب بوندن بشته اتصاننده طولاً طقوز یوزاوتوز الی و عرضاً
 قرق سکر انکلیر قدمی وسعتنده دیگر بر محل دها تخصیص اولنهرق
 خلاصه سرکینك استیعاب ایلدیکی عرصه بحساب تریعی
 اوچوز طقوز بیک ارشون ایدی . سرای مذکورک یکر می برقیوسی
 اولوب بونلرک اوچی سیرجیلرک دخوانه و اون سکر ی خروجلرینه
 تخصیص قلمشیدی . دروننده موضوع اجناس اشیاك مقداری
 بر میلیونه و بونلرک واضعلری دخی اون سکر یکه بانغ اولوب اشبو
 واضعلردن بشیک ید یوز طقسان انتہسی مدالیه اخذ ایلشدر .
 مدالیه اخذیننه مستحق اولنلری تحقیق و تعیین ایتمک ایچون
 نصفی انکلیر ونصف دیگر ی اجنبی اولهرق اوچوز اون درت
 اعضادن مرکب و متعدد قومہ سیونلره منقسم بر اهل خبره مجلسی
 تشکیل قلمش ایدی . مزبور سرکی یی تماشا ایدن سیرجیلرک
 عددی الی میلیون یدی بیک طقوز یوز قرق درت نفره و بونلردن
 اخذ اولنان دخولیه نك مقداری بشیوز بشیک یوز یدی
 انکلیر لیرا سنه بانغ اولمش و تشرین اولک یدنجی کوئی
 ایکی ساعت قدر سرکی دروننده طقسان اوچبیک کشی
 موجود بولمشدر . انکلیر اغنیاسی سرکینك تماشا سندن
 استفاده ایده بیله جک فقرای اهلینك دخولیه لرینی و یروپ
 سیرایتدیر دکلری مثلوا انکلتره بلاد مشهوره سنده بولنان اکثر
 فایریقہ جیلر لازم کلان مصارفی کندولری تسویه ایدرک
 فایریقہ لری عمله سنی لسوندره یه ارسال ایله کرکی کبی استفاده
 ایده بیلر ایچون بالدفعت سرکی یی تماشا ایتدیر مشلردر .

مؤخرًا ۱۸۵۵ سنہ سی پارسہ دخی لوندرہ دہ اولدیغی کبی
 برسرکی عمومی کشاد اولندی . اشبوسرکی سنہ مزبورہ
 مایسی ابتدا سنہ اچیلوب تشرین ثانسی غایہ سنہ قپانہ رق یدی ماه
 تمتد اولمش و بوکا یکر می بشبیک کشی اشیا وضع ایدوب قرقی
 نشان والی بیک سکز یوز اون بری مدالیہ اخذ ایشدر .
 اشبو مدالیہ لک اوچ یوز سکسان عددی التون وایکی بیک
 اوچ یوز التمش یدیسی کومش وقصور درت بیک التمش درت
 عددی باقر ایدی . نشان و مدالیہ اخذ اید نلردن بشقہ یوز قدر
 آدمہ دخی مکافات تقدیہ اعطا اولوب درت بیک ایکوز یکر می
 ایکی کشیک دخی آثار موضوعہ لری ہر نقدر تحسین اولمش
 ایسہ ذکر اولنان صورتشویقیہ یہ استحقاق درجہ سنہ
 اولدیغندن معرض استحقانہ اسامیلرینک طبع و اعلانیہ
 اکتفا قلمشدر . اشبو مکافات لک تعینی ضمنندہ تشکیل اولنان
 اہل خبرہ مجلسی متعدد قومیسہونہ منقسم اولہ رق ملل مختلفہ
 اصحاب معلوماتندن و اوچ یوز طقان اعضادن مرکب ایدی .
 دفعہ ثانیہ اولد رق کچن سنہ لوندرہ دہ کشاد اولنان سرکی عمومی
 ۱۸۶۳ سنہ میلادیہ سی مایسنک ابتدا سنہ اچیلوب سنہ مزبورہ
 تشرین ثانسی ابتدا سنہ قپانہ رق الی ماه تمتد اولمشدر .
 بونک ایچون باپلان محلاک وسعی مقدمکک ایکی مثلی قدر ایسہ دہ
 انک کبی یا لکز تیور ایلہ بلوردن یا پلمش اولمیوب کار کیر
 اولدیغندن اولقدر کوسترشلی دکل ایدی . درونندہ بولنان
 اشیانک مقداریلہ بونارک واضعلرینک وسیرچیلرک عددی جہتیلہ
 دخی ۱۸۵۱ سنہ سی سرکیسہیلہ بیلرلرندہ پک بیوک فرق

کوریله میوب انجق بونده مختراعات جدیده وغریبه دهازیاذه
 بوانمشدر . اشبو سرکی یه ممالک محروسه شاهانه
 اهل بسندن در تیوزدن متجاوز کسنه اشیا ارسال ایدوب
 بونلردن سکسان اوچ کشی یه مدالیه اعطا اولنمش و قرق
 در دینک دخی مصنوعاتلری رهین تقدیر اولدیغنی مین
 اسملری طبع و اعلان قلمشدر .

اشبو سرکیده ارباب استحقاقه توزیع اولنان مدالیه رکافه
 باقر اولوب تلطیف لازم کلا نلرک جمله سنه بلا استئنا بوندن
 اعطا اولنمشدر . سرکینک یوم کشادن اعتباراً اون بش
 کون قدر ادم باشنه برر انکلیر لیرا سی دخولیه انوب بعده برای
 قدر دخی ایکی یحوق شیلین اخذ اولنمش و صکره لری نهایته
 قدر هفتده ایکی کون کذلک ایکی یحوق و سائر کونلری لکن
 بر شیلین انمشدر . بونلردن بشقه سرکینک ختامه قدر حادلی
 استرسده هر کون دخوله مأذون اولمق اوزره هر بری بش لیرایه
 اوله رق سرکینک کشادن اول دخی بر چوق دخولیه بیلیتلری
 صا تمشدر . اشبو سرکینک مصارف انشائیه و سائر سی
 بشیوز بیک انکلیر لیرا سنه بالغ اولدیغنی حالده یالکنز در تیوزاللی
 بیک لیرا حاصلاتی اولدیغندن بونی در عهده ایدن قومپانیا نک
 اللی بیک لیرا اچینی ظهور ایتشدر .

برهنوال محرراره صره اچیلان عمومی سرکیلردن بشقه
 اوروپانک هر طرفنده و علی الخصوص انکلتره و فرانسه ده محصولات
 داخلیه یه مخصوص سرکیلر کشاد اولندیغنی مثلاً ویوک شهر زده
 اوقات معینه ده هر بر صنعت ایچون بشقه بشقه سرکیلر اچیاور .

(قدری)

(امید بروننده بولنان اهل اسلام)

افریقاده واقع انکلتزه ممالکندن امید برونی اهالیء مسلمه سی
 بئننده بعض مسائل دینیه دن طولایی برمدتد نبروتکون ایدن
 اختلاف و فساد کتد بکجه کسب اشتداد ایتکله اهالیء مذکوره
 شو مسئله نك حلی ضمننده مسندارای مخالفت کبری اولان
 ذات مقدس صفات حضرت پادشاهی یه مراجعته قرار ویره رک
 لوندره سفارت سنیه سی واسطه سیله کیفیتی طرف دولت علیه یه
 عرض واعلام ومباینت مذکوره نك استحصال اسباب
 اندفاعنه همت بیورلمسی استرحام الیش واشبو اختلافک منتج
 اولدیغی منازعات بالطبع حکومت محلیه جه دخی موجب صداع
 اولدرق برآن اقدم بونک صورت مصلحانه ده حسم وفصلی ارزو
 اولندیغی جهتله التماس مذکور انکلتزه دولتی طرفندن دخی
 ترویج قلمش اولغله اعتقادات صحیحه اسلامیه نك اولحوالیده
 نشر وتلقینیه تفرقه واقعه نك رفع وازاله سنه سعی واهتمام
 ایلک اوزره علمادن ابوبکر افندی طرف سلطنت سینه دن
 انتخاب ومعیننه مقدار کلی کتب دینیه اعطا اولنهرق
 بوندن بس الی ماه مقدم انکلتزه طریقله امید بروننه اعزام
 قلمشیدی

کچن شعبان شریفک بشی تاریخیه مؤرخا بودغه افندیء
 مومی الیه طرفندن صوب عاجزی یه ورود ایدن برقطعه مکتوب
 مائه نظراً مومی الیه حسب المصلحه براز وقت لوندره ده

قالقد نصكره بحر محيط غربى طريقه صوب مقصودينه عزيمت ايدرك رجبك يكرمى التيسنده اورايه مواصلت ايشدر . مکتوب مذکور امید برونده بونان اهل اسلامك احوال وکيفياتنه وخصوصات سائره به دائر بعض معلومات نافعده يى شامل اولغله خلاصه سنك زيده درج و تحريرينه ابصار قلندى .

” جادى الاخرک اون بر نبى کونى انکلتره سواحلندن برواپور سفينه سنه راکبأ امید بروننه عزيمت واثناى راهده مساعد هوازه تصادف اولنه رق متعدد يلکن دخى اچلمش اولغله رجب شريفك يكرمى التيسنده يعنى قرق درت کون ظرفنده منزل مقصوده مواصلت قلمشدر . اوروپا ايله محل مذکور پلننده امد شد ايدن واپور سفاينى اثناى راهده کمور اله جق محلاک ندرتندن ناشى حامل اولدقلى کمورك احراقنده زياده سيله تصرفه رعايت ايدوب مساعد هوازدن ممکن مرتبه استفاده ايلکه سعى ايتدکلرندن مسافه مذکوريه ي اکثريا اوچ درت ماه ظرفنده قطع ايدو بيلدکلى استخبار اولمشدر .

دونكى کون والى ايله ملاقات ايدرك لوندره سفارت سنه سى واسطه سيله انکلتره اموز خارجيه وکالتندن اخذ ايتمش اولديغم توصيه نامه يى تسليم ايلدم . مشاراليه داعيلر يى حسن صورتله قبول ووقوع مأمور يتمدن طولايى اظهار کمال محظوظيت ايلدى . ومدت مدیده دنبرو اهل اسلام پلننده ظهور ايدن مبايذت، دينيه منازعات وخصاصات

متوالیه بی مؤدی اولوب بونک حکومتجه دخی سوئاً شیراتی
 حصوله کلدیکندن بختله مأموریت عاجزانم ثمره سیله
 شومشکلاتک استحصال اسباب اندفاعی میسراوله جغی مأمول
 قویسنده بولندیغنی بیان وبوحوالیده حاکم بولنان موسیو
 روبکس نام برذاتی واقع اوله جق امور و خصوصاً تمی تسویه
 و تسهیل ایتمک اوزره رفاقت عاجزانه مه مأمور و تعیین ایلدی .
 مرکز حکومت اولان امید برونی شهرنده سکزیاب جامع
 شریف و طقوز مسجد موجود اولوب قصبات و قراسنده دخی
 خیلی جوامع و مساجد بولندیغنی و بونلرک جمله سنده قرائت
 خطبه و ادای صلوة و سایر مراسم دینه نک ایفا قلمقده اولدیغی
 مشهود و مسوعم اولمشدر .

تحقیقات واقعه مه کوره اهالی مذکوره بیننده ظهور ایدن
 مباینتمک منشأ و سببی شو و جمله درکه مطلع افتاب جهانتاب
 محمدی اولان ممالک اسلامیه کمال بعدیتی و وسائط اختلاط
 و مخابره نک همان بالکلیه فقدانیجی جهتیه بوحوالی اهل
 اسلامی خلاف شرع مصطفوی بعض اعتقادات باطله یه ذاهب
 اولوب بووجهله جمله سی یکمذهب اولدقلری حالده
 تقریباً بوندن اللی سنه مقدم اهالیدن بعض کسان ادای
 فریضه حج نیتیه جانب حجازه عزیمت و حرمین محترمینده
 بعض امور دینه نک برطرز اخر اوزره ایفا اولندیغنی مشاهده
 و رؤیت ایتملریله عود تکرندنه کیفیتیه اهالی یه بیان و اعلان
 و مجلوبلری اولان طرف ایله بالاتحاد ائمه و خطبایی اصول
 قدیمه لرینی ترک ایله صحت اوزره ایفای خدمات دینه یه اجبار

والاعزل اولنه رقی لرینه بشقه لرینی نصب ایلمک داعیه سنه
 قیام ایتمشرو حالبوکه ذکر اولسان ائمه و خطا اشبو وظائفه
 من القدیم وراثت طریقیله متصرف اولدقلری جهته اشبو
 تکلیف آبا واجداد لرندن کورمش اولدقلری اصول باطله یه
 منافی اولدیغی مثللو منافع ذاتیه لرینک دخی خلا فنده برشی
 اولدیغندن قطعاً موافقت کوستر میوب بو وجهله طرفین بیننده
 مباینت و خصوصت شدیدیه تکون ایتمش و حکومت محلیه
 هر نقدر تألیف طرفینه سعی و اهتمام ایلمش ایسه ده برفائده یی
 منتج اوله مامشدر .

اعتقادات صحیحه اسلامیه نیک تعلیم و تلقینیه اصلاح ذات البینه
 شمیدین مبادرت ایلمککم حقنده بعض طرفدن تعجیل اولنش
 ایسه ده ماده فسادزاده کسب جسامت ایتمش اولدیغندن کمال
 تأنی و ملایمتله حرکت اولنسی مناسب حال و مصححدر
 طنز ایدرم . اهالی مزبوره کافه اهل سنت اولدیغندن
 و اختلافلری دخی پیک اساسلی شیر اولمیوب مجرد حب ریاست
 روحانیه و غیرت جاهلیه دن ناشی بولندیغندن یاورىء توفیق الهی
 ایله عهد قریبده شو نزاع و شقاقک مبدل حسن وفاق اولسی
 مأمول و اولخالده یالکز ملت اسلامیه یه دکل بلکه انسانیتیه
 بر خدمت ایتمش اوله جغمدن هر حالده حسن موقفتم الطایر
 الهیه دن مسئولدر . داعیلرینک کیم اولدیغیم و زردهن وه مقصدله
 کلدیکم غزته لر واسطه سیله جمله یه اعلان اولنش ایسه ده
 شمیدیک اعتماد اولمیه رقی بعضی پاشادر و بعضی مکه شریفیدر
 و یا خود بونلره قریب برشیدر دیو در لو افکاره ذاهب اولمشدر .

داعیلرینی کورمک ایچون کیجه کوندز کذر کاهمی بکلیانلرک کمال
 تراچندن ناشی صوقاقلردن کچلمک متعسر اولدیغندن اکثریا
 طبشارویه چیقه دیوب بولندیغم محلده محبوس کبی اوتورمقده یم .
 رفاقمه تعین اولنان مومی الیه موسیورویکس خصوصات
 عاجزانه مک ترویجینه زیاده سیله سعی واقدام ایدوب ذاتاً دخی
 الوف و بشوش برادم اولدیغندن کند و سندن غایتله خشنودم .
 بو طرفلرک هواسی غایت سبحاق اولوب ایوم کانون ثانیک اون اوچی
 اولدیغی حالده حرارت هوا عادتاً استانبولک تموزی درجه سنده در
 وهر در لومیه وقتیدر . شهر ساحل دریاده واقع و ابنه سی
 کار کیروغایت متین اولوب صوقاقلری واسع و غازیله منوردر . شهرده
 بولنان اهالی مسلمه نک اکثریسی عربیه جی و بالقیجی ورنجبر
 اولوب ایچلرنده زنکین و معتبر ادم پک ازدر . قراوقصبه لرنده بولنانلر
 دخی بونلره مقبوسدر . و اهالیکن لونلری بیاضه میال اسمردر .
 حیوانات اهلیه دن ات و صغرو وحشیه دن فیل و زرافه و سائره
 موجود اولوب شهرک اطرافنده دخی پک چوق باغ و باغچه و اورمان
 واردر .

معلوم اولدیغی اوزره مذکور امید برونی افریقا قطعیه سنک
 نهایتنده اوتوزدرت عرض جنوبیسنده واقع اولوب اولخو لیده
 بولنان انکلتره ممالکنک مرکزیدر . پورتکیتر هندستانه
 بحر بریول بولمق نیلیله افریقانک سواحل غریبه سی بوینه
 کیدرک ۱۴۸۶ سنه میلادیه سنده محل مذکور کشف
 ایلشدر . بو خصوصه ما مور سیفائتک باش قیودانی بولنان
 (بارته لمی دیاز) اورالده تصادف ایتدکری بعض شدائد بحر یه

مناسبیله محل مذکورى اول امرده فورطنه برونى تسميه
ايش ايسده پورتکيز قرالى بولنان ايکنجى يوان اورادن هندستانه
کيديله ييله جکنى جزم ايدرك بوجهته محل مذکوره اميد برونى
اسمى ویرمش و ۱۴۹۷ ده (واسقودوغاما) نام قپودان مذکور
بروندن کذار ايدرك برنجى دفعه اولق اوزره اوروپا سفائى
هند دکزلينه واصل و بوجهته قرال مشار اليهک اشبو
اميدى حاصل اولمشدر .

پورتکيز لر اول حوالیده بولنان محللى ضبط ايتشلر ايسده
اهاليسيله امتزاج ایده مدکلرى جهته برونده يرلشه ميوب محل
مذکور انبىق هندستانه آمد شد ایدن سفائنه کذرکاه
اولمشدى ۱۶۰۰ سنه سنده هولانده لولر بعض ذخائر تدارکچون
اميد برونه چيغمه باشلوب فقط اهاليسنک سو قصدندن احترازاً
ساحلده برقله بنا ايدرك اوراده بولندقلرى مدتجه درونده
اقامت و حين عزيمتلرنده تخليه و ترک ايدرلر ايدى .

۱۶۴۶ سنه سنده برکى جراحى بولنان (ژان وان ريبک) نام
برذات موقع مذکورک لزوم و اهميتى فهم ايدرك کيفيتى تحريرا
هولانده لولره متعلق هند قومپاينه سنه عرض و بيان ايلدى .
واشبو تصوراتى مذکور قومپاينه نزنده قبول و استحسان
واجراسنه کندوسى مأمور قانمغله ۱۶۵۲ سنه سنده اوراده
کليتلو اوروپا مهاجرينى اسکان ايلدى . انکلير لر خيلى مدت
بونک ارقه سنده اوله رق نهايت ۱۷۹۵ سنه سنده قبضه تصرفه
الديلرو ۱۸۰۲ سنه سى امين مصالحه سى اوزرينه ينه هولانده لويه
ترک ايتشلر ايسه کيدولر نجه درکار اولان کمال اهميته مبنى ۱۸۰۶

سنه سنه تکرار ضبط ایلدیلر و ۱۸۱۴ سنه سی هولانده قرالیله
عقد ایلدکری مصالحه موقع مذکورک انکلیزله انتقالی
تأمین ایلدی .

(منیف)

(ظهور مرآت)

کچن دفعه (مجموعه عبرانباه) اسمنده بر فنون غزته سی تحدث
ایلدیکنی یازمشیدق . بودفعه دخی مرآت اسمنده اوله رق
بردیگرینک ظهورینی اعلان و بووجهله انتشار معارف
وسائطنک تکرری بالطبع موجب ممنونیتیز اوله جغندن بونک احداثه
همت ایدن هوسکاران علم و معرفتک مساعیلرینی تقدیر ایله
حسن موفقیتلرینی ارزوایدرز :

چوقدنبرو بومقوله مطبوعات علمیه نك لزوم و فائده سی حس
اولندیغی حالده شو امر خیره بر طرفدن تشبث اولنیوب مجموعه
عاجزانه مزك ظهورندن بر قاچ ماه کچر کچمز بو وادیده ایکی غزته نك
دخی تحدث ایلمسی فی الحقیقه شایان دقت و بلکه جای عبرتدر .
اشته دنیا ده هر شی بویله اولوب بر طرفدن بر مسلاک صواب اتما
کشاد اولندقدده او اثره اقتفا ایدنلر ظهور ایدم جکندن شو کیفیتک
مملکت حقتده خیر او هر درلو اثار احداث ایللر چچون اریاب
اهلیت و فتوه بادی جسارت اوله جغنی درکاردر .

(منیف)

(خلاصهٔ پولیتبقيه)

انكلتره

انكلتره دولتی طرفندن مؤخرأ من غير رسم رومایه كوند رلمش اولان موسیو اود و روساك پارلمنتویه تقدیم ایلدیكى تحریراتده حشمتلو پایا حضرتلری لدی الحاجه مالطهیه ویا خود انكلتره ممالکندن اخر بر محاله چكلمك مراد ایدر ایسه انكلتره دولتك بوكا موافقت ایدوب ایتیمیه جكنی اول امرده مشارالیه پایا سؤال واستراج ایدوب كندوسی دخی موافقت اولنور جوانی ویرمش اولدیغی كوسترلمش و كیفیتك پارلمنتویه بو صورتله عرض اولدیغی پایا طرفنه منعكس اولدقده وقوع حال بویله اولمیوب پایانك من بعد روماده اقامتی مشكلات عظیمیه بی انتاج ایده چكندن بمشله اكر مشارالیه حضرتلری مالطهیه چكلمكى اختیار ایدر ایسه كمال نمونیتله قبول اولنه جغنی دولتی طرفندن اولمق اوزره ابتدای امرده موسی الیه اود و روسل تكلیف ایتمش و پایا دخی اشبو تكلیف دوستانه دن طولایی ابراز تشكره شمیدلك رومادن مباعدتی او یه میه جغندن ایجابی تقدیرنده انكلتره دولتك تكلیفنی قبولدن استنكاف ایتیمیه جكى جوانی ویردیكى بیانیله مأمور موسی الیهك وقوعبولان روایتی تكذیب و دولتی طرفنه وقوع حالك خلافنی عرض ایتمش دیواتهام اولنه رق كندوسیه قطع مخابره قلمشدر .

لهستان مسئله سی حقیقده انكلتره دولتك ایتخا ایدمچكى مسلكك

اسیضا حنه دائر پارلمنتوده لورد النبورو طرفندن وتوعبولان
سؤاله لورد جون روسل جوابه ابتدار ایله لهستانك احوالی شرح
وایضا حدن صکره روسیه لوبعدده لهستانی دلخواهی اوزره
پایمال ایلمکه وسیله اولق ایچون قصداً اختلاله بادی اولدیغی
وچکن شباطک سکرزنده روسیه ایله پروسیا بیننده عقد اولنان
عهدنامه اقتضاسنجه پروسیا دولتی بوبابده بیطرف قاهه میوب
فقط اوستریا دولتی بیطرفلغی اعلان ایلدیکی وانکلتره دولتک بوبابده
اتخاذ ایده چکی یولیتیه مطالعات عمیقده محتاج بولندیغی
خصوصی رینی بالتفصیل بیان ایلمشدر .

مؤخرأ مشار ایله لورد جون روسل لهستانك مقاسمهٔ اخیره سی
اثناسنده ۱۸۱۵ سنه سی معاهده سنی امضا ایتمش اولان دولتله
متحد المال برر قطعه مذکره ارسال ولهستان اختلالی اوزرینه
روسیه دولتک اجرا ایلدیکی معاملات شدیدده دن بختله معاهده
مذکوره احکامجه لهستانك نائل اولدیغی حقوق امتیازیه نک
ظاهره اخراجی ضمیمه دول مشار الیهم چابندن توسط اولنسی
لر زومنی اخطار ویان ایلمشدر . بوبابده اسوج و پورتکیر
دولتری طرفندن موافقت کوسرلمش ایسه ده دول سائر نک
نه یولده حرکت ایده جکری هنوز معلوم دکلدر .

پرنس دوغال ایله پرنس آلکساندرانک تزویجلی مارتک
اون ایکنجی کونی ویند ضرور سراینده اجرا اولمشدر .

فرانسه

فرانسه مبعوثان ملت مجلسك حين كشاده ايمپراطور طرفندن
 ايراد اولنان نطق رسمي اوزرينه مجلس مذكور دن تنظيم اولنان
 جوابنامه نك ايمپراطور پوليتيقي مي عليهنده بولنان بعض اعضا
 كند و افكار زينه موافق صورتده اولسنه چالشمش ايسه ده اعضاي
 سائر موافقت ايتيه رك ايمپراطور ك مسلكني تحسين واديسنده
 يازلمش و ايمپراطور مشاراليه دخي مسلك متخدينك ملت مجلسي
 افكارينه توافقي فرانسه ايله حكمداري بيننده جاري اولان حسن
 اتفاقك دليل اولديغي بيانيله مجلس مذكوره ابراز ممنونيت ايلشدر
 ايمپراطور مشاراليه طرفندن ماه شباط اوائلنده جزاير واليسي
 مارشال پليسيه يه خطاباً يازيلان تحريراتك خلاصه مالنده
 جزاير قطعه سي فرانسه مها جرينينه مخصوص اوليوب حقيقت
 حالده برعرب مملكتي ديمك اولديغدن فرانسه دولتي جزاير اصول
 اداره سنك و على الخصوص اراضي حقوق تصرفيه سنه دائر نظر بامانك
 عربلر حقنده دخي مساعد صورتده تعديل و اصلاح نيتمنده
 بولنديغي جهتله مسكنلري معلوم اولان قبائل و عشايرك
 هر نه نام و صورتله اولورسه اولسون من القديم متصرف
 اولدقاري اراضينك من بعد اللرندن نزع اولنماق اوزره انلره
 تمليك اساس اتخاذاولنمق شرطيله برنظامنامه تنظيمي خصوصنك
 سنا مجلسنه حواله قلنديغي بيان اولمشدر .
 بونك اوزرينه جزايرده بولنان فرانسه مها جريني طرفندن
 تنظيم و مجلس مذكوره تقديم اولنان عرضحالده جزايرجه

اجراسی لازم کلان اصلاحات بیان و تعداد اولندقدن صکره شمیدی به قدر فرانسه دن جزایره هجرت ایدنلره اراضی اعطاسیله تشویق اولنوب حالبوکه اولوجهله عربلره اراضی تملکی حقوقی اعطا اولنهرق اراضینک دولت الندن چیقارلسی فرانسزلرک بوندن بویله جزایره هجرتیه عدم رغبتلرینی متج اوله جفندن بشقه اشبو اراضی تملکی سیبیه عرب مشایخی باشلرینه برطاقم ادملر جمع ایدرک فرانسه علیهنده بولملری ملحوظ اولدیغنه دائر بعض محاذیر ایراد اولمشدر . مسئله مذکوره مجلس مزبورده در دست تدکر اولوب نصورتله حل اولنه جغی هنوز معلوم اوله مامشدر .

فرانسه دولتی طرفندن لهستان مسئله سنه دائر روسیه دولتیه بعض محررات کوندریلوب بونلرک خلاصهٔ مألنده پروسیالیله روسیه بیننده منعقد مقاوله نامه احکامی علی العموم ظن اولندیغی کبی ایسه دولتین بیننده صحیحاً عقد اتفاق اولمش دیمک اولوب هیچ بر دولت ایسه حقوق بیطرفی بی اخلال ایتمش اولمقسزین لهستان علیهنده روسیه به معاونت ایده میه جکی ولهستان اختلالی اورویایی اشغال ایده جک درجه کسب جسامت ایدر ایسه شوخالک بر طرف اولسی ایچون دول معظمه طرفندن بالاتفاق روسیه دولتیه بعض تکلیفات وقوعه بوله جغی محرر اولدیغی مرویدر . بودفعه ۱۸۶۲ سنه سی موازنه دفترینه ذیل اولمق اوزره سنا مجلسنه تقدیم اولنان دفترده مکسیقام مسئله سندن طولایی سنه مذکوره ده فرانسه دولتک سکسان میلیون فرانسق مصارفی وقوعه بولدیغی کوسترلمشدر .

پروسیا

پروسیا مبعوثان ملت مجلسی طرفندن رد اولانان موازنه
 دفتری اصلزادگان مجلسنده قبول اولمشدر . دولت مشارالیه
 ایله روسیه بیننده شباتک سکرندہ عقد اولانان معاہدہ نک
 مواد معلومہ سی لهستان عصاتی تعقیب ایچون روسیه اردوسنک
 پروسیا حدودینی تجاوزہ مآذون اولسی و پروسیا عسکری دخی
 لهستانک روسیه یه تابع اولان قطعہ سنہ کچہ رک روسیه لولرہ بالاتفاق
 عصاة علیہندہ حرکت ایلمسی خصوصاً لرندن عبارت ایسده بعض
 شرائط مکتومہ سی دخی اولوب بونلرہ مسئلہ مجھوت عنہا
 حقنندہ دول سائرہ طرفندن قولاً وفعلاً مداخلہ وقوعی
 تقدیرندہ دولتینک التزام ایده جکری مسلکہ دائر اولدیغی
 مرویدر .

پروسیا ملت مجلسنده لہلو بونان اعضا لهستاندن پروسیا
 تحت اداره سنده بونان پوزن ایالتی والسی طرفندن اہالی یه
 وقوعبولان اعلانات خصمانہ نک سببنی وکلادن سؤال
 ایتدکلرندہ باش وکیل موسیو بیسمارق لہلورک قالعشملرندن مقصد
 لهستانی برلشدیروب بردولت مستقلہ تشکیل ایتمک قضیہ سی
 اولوب بومادہ نک ایسہ پروسیایہ طوقنہ جنی درکار اولدیغی
 حالده حکومت طرفندن پوزن ایالتندہ بعض مرتبہ اختلال
 امارہ لری حس اولمش و پروسیا دولتک ہر نقدر لہلو بونان
 تبعہ سنک صداقتنہ وثوق واعتمادی وار ایسده بونلری روسیه
 لهستانندن ایالت مذکورہ یه ہجرت ایتمش اولان اصلزادگان ایله

رؤسای روحانیه طاقنك اضلال و افساد ایلملری ملحوظ اولدیغندن اساس عومی بی اخلال ایده بیله جك برکونه حال و حرکت مشاهده اولنور ایسه در عقب تسکینه سعی اولمنسه قرار ویرلمش و حکومت طرفندن پوزن ایالتی اها لسنه وقوعبولان اعلانات دخی حس اولنان بعض اخلال اماره لرنده نشأت ایتشدر جوانی ویرمش ایسه ده مجلسی اقناع ایده مامش اولدیغی بر قاق کون صکره سر بسبت طرفدارانی جانبدن مجلس مذکوره لهستان مسئله سی ایچون پروسیا دولتی حقنده مسلك بیطرفی التزام اولمنسی خیرلو اولدیغندن بکثله نه روسیه دولته ونده لهستان عصاتنه معاونت طرفنده بوائلماسی و سلاح لرینی تسلیم ایتدکجه طرفیندن هیچ برکیمسه یه پروسیا حدودینی تجاوزه رخت ویرلماسی خصوصنه دائر وقوعبولان تکلیفاتك قبول و تصدیق اولمنسندن استدلال اولنور پروسیانك لهستان حقنده اتخا ذ ایلدیکی پولیتقه هر نقدر ملت مجلسی طرفندن تقبیح اولنمده ایسه ده اصلزادگان ایله عسکری طاقی بوبابده دولت ایله متفق اولدقلری اکلا شیلور .

لهستان

لهستانده اتش اخلال کتدکجه اشتعال ایدوب روسیه دولتی بوبابده عسکرینك چوقاغنه دخی استناد ایده میه جك درجه یه کلمش واهالی حقنده غصب و غارت و سائر درلو شدت کوستمک

اوزره عسکرینه مرخصیت کامله ویرمشدر . عساگر مذکور ه نك
ارتكاب ایتدیكى انواع مظالم و تعدیاته دائر اورو پاغزته لرنده پك
چوق تفصیلات وار ایسه ده مجموعه مزك تحملى اولد یغندن
نقل و بیانندن صرف نظر قلمشدر . بین الاهالی تشکیل اولنان
بر جمعیت ملیه لوازم حریه بی ترتیب و تنظیم و کندولرینه منضم
اولق اوزره خارجدن کلان اشخاصی سلك عسکر یلرینه
ادخال ایتكده در . عصاة اردوسنك اکثریسی دارالفنونلردن
چیقمش دلیقانلوردن مرکب اولوب فقط بونلرشجاعت ذاتیه لرینك
دشمنه مقابله یه وافى اولد یغنی اكلامش اولدقلردن کونبكون
اصول عسکریه بی تعلم ایله کسب انتظام ایتكده در لر . اشبو
اختلاک باشلوجه سبی اولان عسکر تحریری ماده سنه مجرد
لهلوری ازعاج ایله عصیان مجبور ایتك و بوبهانه ایله قهر
وتکیلاری اجرا قلمق مقصدیله تشبث اولد یغنی بودفعه قراقوه ده
اله پکمش اولان بعض تحریرات خفیه دن اکلا شلمشدر . پودولی
وولهنی ایالتلری دخی بوکره تحت محاصره یه الیمشدر .
وارشاوده دولت و مملکت مجلسلری اعضاسی شمدی یه قدر
صورت انقیاد و اعتدالی التزام ایتمش اولدقلری حالده بودفعه
استعفا ایدرک عصاة طرفه میل و انجذاب کوستر مشلردر .